

Asia: VN/19529/2022

## **Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta annetun muuttamisesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään**

Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta lausuu esityksestä seuraavaa

Hallituksen esityksen tarkoituksena on laajentaa Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tiedonsaantioikeuksia ns. datahuoneen toiminnan mahdollistamiseksi. Esityksen mukaan VATT saisi laissa yksilöidyltä viranomaisilta tietoja maksutta salassapitosäännösten rajoittamatta ja ilman käyttölupaprosessia.

Suomessa viranomaisten ylläpitämät rekisteriaineistot tarjoavat tieteelliselle tutkimukselle kansainvälisesti verrattunakin erinomaiset edellytykset. Näitä tietoja voitaisiin myös aikaisempaa tehokkaammin käyttää hyväksi myös eri ministeriöiden lainvalmistelussa.

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa hallinnollisten rekisteriaineistojen tutkimuskäytön suhteellisen joustavalla tavalla. Ajantasaisten tietojen avulla on myös mahdollista selvittää suhteellisen nopealla aikataululla esimerkiksi lakimuutosten vaikutuksia. Pullonkaulaksi on noussut tutkimuslupahakemusten käsittely. Lupapyyntöjen ruuhkaantumisen vuoksi tutkimus- ja selvityshankkeet ovat viivästyneet tarpeettomasti, mikä vaikeuttaa tutkimusten tulosten tehokasta hyödyntämistä lainvalmistelussa.

Esityksen mukainen VATTin tiedonsaantioikeuksien laajentaminen helpottaa tutkimustiedon käyttöä ja siten parantaa mahdollisuuksia tietoon perustuvaan päätöksentekoon. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta luonnollisesti kannattaa tätä tavoitetta. Samalla huomautamme, että

ideaalilanteessa rekisteritietojen käytön helpottamisen pitäisi koskea kaikkia tutkimusorganisaatioita, ei pelkästään VATTia. Toteamme myös, että rajaa lainvalmistelussa tarvittavan selvitystyön ja tutkimuksen välillä on vaikea määritellä. Esimerkiksi lakiehdotusten vaikutusarviointi on parhaimmillaan tutkimustyötä.

Lakiesityksessä pyritään rajaamaan VATTin tiedonsaantioikeudet tarkkarajaisesti. Pyrkimys on sopusoinnussa tietosuojaperiaatteiden kanssa, mutta samalla rajaa pois selvityskohteet ja aineistot, joita lakia säädettyä ei ole huomattu lakiin listata. Tarkkarajaisuusvaatimusten estämättä lakiin voitaisiin ehkä lisätä kohta, jossa mainittaisiin muut vastaavat rekisteriaineistot silloin kun on ilmeistä, että näiden aineistojen luovuttamisesta ei synny tietosuojaan liittyviä ongelmia.

Vuonna 1990 säädetty laki Valtion taloudellisesta tutkimuskeskuksesta on edelleen yllättävän hyvin ajan tasalla myös tutkimuskeskuksen tehtävien osalta. Kun lakia uudistetaan, voisi tätäkin kohtaa kuitenkin päivittää. Tutkimustoiminnan ammattimaistumisen ja esimerkiksi henkilökunnan koulutustason radikaalin kasvun vuoksi tutkimuslaitoksen toiminnan kuvaus olisi osuvampi, jos lain 1§ kohta "...talouspoliittista päätöksentekoa palvelevaa tutkimus- ja selvitystyötä..." muutettaisiin muotoon "... talouspoliittista päätöksentekoa palvelevaa taloustieteellistä tutkimus- ja selvitystyötä..."

Marjaana Seppänen Roope Uusitalo

dekaani

professori

Valtiotieteellinen tiedekunta

Helsingin yliopisto

Roope Uusitalo

Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta